

Здирко Наталія Григорівна
Вінницький держаний аграрний університет

АУДИТ – РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В МАЙБУТНЬОМУ

Вступ. В умовах переходу України до ринкових форм господарювання є, звичайно, радикальні зміни в обліку та аналізі в бюджетних та госпрозрахункових підприємствах. Саме тому, ті методи економічного контролю, які використовувались в період адміністративно-командної системи управління є неефективними і вже не можуть задовольняти потреби та інтереси суб'єктів господарювання.

Постановка проблеми. Аудит є однією з форм економічного контролю. Сьогодні, в Україні, на ринку аудиторських послуг існує багато актуальних та складних питань які, відповідно, потребують негайного вирішення. Проблеми теорії та практики аудиту – це те, що хвилює багатьох науковців.

Метою нашого дослідження є визначення даних проблем проведення аудиту на підприємствах, а також шляхів вдосконалення та перспектив розвитку.

Виклад основного матеріалу. Проблеми розвитку аудиту фінансової звітності знайшли своє відображення у працях вітчизняних і зарубіжних вчених: М.Т.Білухи, М.Д.Білика, Ф.Ф.Бутинця, Гажієнко Л., Давидова Г.М., Іванова Н.А., Кропивко М., Лисенко Н., Лишиленко О., Малишева А.В., та інших.

Відповідно до Закону України “Про аудиторську діяльність”, аудит – перевірка даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єкта господарювання з метою висловлення незалежної думки аудитора про її достовірність в усіх суттєвих аспектах та відповідність вимогам законів України, положень (стандартів) бухгалтерського обліку або інших правил згідно із вимогами користувачів [1].

Першою і фундаментальною проблемою в аудиті є те, що існує деяка невизначеність та неоднозначність термінологічного апарату, що використовується для розуміння сутності аудиту, його місця, завдань та ролі в системі господарського контролю. Так, наприклад, замість того, щоб спрямовувати аудиторську діяльність

на удосконалення перевірок дотримання чинного законодавства, завдання аудиту зводяться лише до висновків про достовірність фінансової звітності підприємства.

До речі, Міжнародний стандарт аудиту (МСА) 200 „Мета та загальні принципи аудиторської перевірки фінансових звітів” визначає, що метою аудиту є надання аудиторіві можливості висловити думку про те, чи складені фінансові звіти в усіх суттєвих аспектах відповідно до застосовної концептуальної основи фінансової звітності. [3]

Тому, однією і найважливішою проблемою є намагання наблизити бухгалтерський облік до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Однак, існують розбіжності стосовно складу фінансової звітності, послідовності її складання та методикою проведення аудиту звітних форм. Методика перевірки залишається недосконалою і не повністю враховує сучасні наукові надбання, що мають бути покладені в основу розвитку аудиторської практики.

Затверджені форми фінансової звітності у вигляді уніфікованих таблиць не містять і половини тієї інформації, яку національні стандарти вимагають до оприлюднення. Як результат, автори пропонують удосконалити та «відшліфувати» фінансову звітність з метою виходу аудиторських фірм на міжнародний ринок, де потрібно навчитись культурі спілкування з фінансовою звітністю, її складанням та вмінням читати.

Аналіз практики аудиту фінансової звітності в Україні засвідчує формальний підхід до цієї досить важливої справи, який, на думку Янка Д., не підвищує якості звітної інформації, а навпаки, штовхає керівництво підприємств, яке заручається позитивними висновками аудиторів на викривлення показників фінансової звітності. [6,21]

Крім того, дані тенденції призводять до пониження рівня конкурентоспроможності українських аудиторів порівняно з іноземними, які, власне, пропонують третім особам (аудиторам) перелік послуг, значно ширший від підтвердження звітності.

Все це говорить про те, що недосконалість теоретичного обґрунтування аудиту гальмує його розвиток та перешкоджає ефективному його застосуванню на практиці, а також розробці та затвердженню відповідної нормативно-правової бази.

Так, доопрацювання потребує, наприклад, Кодекс професійної етики аудитора, особливо в частині відповідальності аудиторів та аудиторських фірм перед замовниками аудиторських послуг. До речі, потрібно розрізняти поняття «аудит» та «аудиторські послуги», які, відповідно, крім самого аудиту включають надання консультацій з питань правильного ведення бухгалтерського обліку та складання звітності, відновлення та ефективного ведення обліку, розробку облікової політики тощо.

Одним із реальних способів покращення якості аудиторських послуг є підвищення відповідальності аудиторських фірм та аудиторів.

Багато підприємств під час ведення обліку більше орієнтуються на наслідки та відповідальність за його невірне ведення, ніж на дотримання встановлених нормативів. А оскільки відповідальність за неналежне ведення бухгалтерського обліку до останнього часу обмежувалася лише адміністративним штрафом, то бухгалтери зосереджували основну увагу на правильності ведення податкових розрахунків, відповідальність за порушення яких є суттєвою, нехтуючи при цьому правильністю ведення бухгалтерського обліку.

Подібний стан не на користь розвитку аудиторської діяльності в Україні. Тому останнім часом фахівці з аудиту — науковці, практики, Аудиторська палата України, професійні організації бухгалтерів та аудиторів, піднімають питання підвищення якості аудиту фінансової звітності шляхом удосконалення методики документального оформлення аудиторських перевірок [6,21].

Очевидно, однією з причин погіршення якості аудиторської перевірки є шаблонне відношення аудиторів до об'єктів, що перевіряються. Кожний замовник аудиту фінансової звітності, як і інших аудиторських послуг взагалі, має свої особливості, а тому потребує індивідуального підходу до перевірки в рамках діючого законодавства. Відповідно до цього зростає ризик невиявлення і зменшується якість проведення перевірки. [4,31]

Не кожен керівник чи бухгалтер у повній мірі розуміє для чого потрібен аудит на його підприємстві. Аудитори не зобов'язані вишукувати помилки та шахрайство, не мають наміру звинуватити керівництво у їх допущенні. Він має висловити думку про

справедливість та достовірність фінансової звітності і в ході перевірки вказує на недоліки, усунення яких надалі надасть керівництву впевненості щодо майбутньої податкової перевірки.

Важливою проблемою є те, що більшість замовників, на жаль, не мають уявлення про весь обсяг робіт, що виконується при проведенні аудиту фінансової звітності. Тому вони не знають, що можна вимагати від аудитора, а що ні. Це призводить до конфліктних ситуацій та неякісної перевірки. Тому до початку перевірки аудитором обов'язково необхідно узгодити із замовником план проведення перевірки, що сприятиме підвищенню якості аудиту за рахунок визначення конкретних дій аудитора та замовника під час перевірки.

Ці суперечності займають багато часу, відволікаючи аудиторів на їх усунення замість того, щоб усі зусилля спрямувати на вирішення пріоритетних завдань та цілей аудиту на підприємстві.

Методичне забезпечення аудиту також потребує негайного вирішення, адже методологія проведення аудиту залишається недосконалою та не враховує сучасні наукові надбання.

Не можна не погодитись з тим, що розвиток та впровадження аудиту, крім мінусів, має свої переваги для всіх учасників ринку аудиторських послуг, тобто для держави, аудиторів (аудиторських фірм) та для замовників аудиту.

Переваги аудиту порівняно з іншими формами контролю для держави ґрунтуються на таких основних аспектах: по-перше, відбувається значна економія державних коштів, які витрачаються на утримання, наприклад, контрольно-ревізійного апарату; по-друге, надходження додаткових коштів до бюджету за рахунок сплати аудиторськими фірмами (аудиторами-підприємцями) податків.

Для замовників аудит також має свої переваги порівняно, наприклад, з ревізією. Зокрема:

– замовник самостійно і на свій розсуд обирає аудиторську фірму або аудитора, виходячи із своїх фінансових можливостей. Тобто ініціатором аудиторської перевірки є суб'єкт підприємницької діяльності.

– замовник сам встановлює час здійснення аудиту в залежності від своїх потреб, а це, в свою чергу, унеможливорює раптовість перевірки, що характерно, наприклад, для ревізії. Аудит

може проводитись до здійснення господарських операцій, в процесі здійснення виробничої діяльності підприємства та після закінчення звітного періоду.

– клієнт має право відмовитись від послуг аудиторської фірми, якщо її працівники виявили некомпетентність під час аудиту. Від послуг ревізора, очевидно, відмовитись не можна, так як ревізія призначається вищестоящими органами.

– всі рекомендації стосовно покращення фінансового стану підприємства, які обґрунтовані в аудиторському висновку клієнт не зобов'язаний виконувати, хоча це і в його інтересах. А недоліки, виявлені під час ревізії і вказані в акті ревізії підлягають обов'язковому усуненню, в протилежному випадку підприємству загрожують штрафи.

– навіть у випадку виявлення грубих порушень та зловживань, аудитор, як незалежна особа (працівник), дотримуючись правил професійної етики, не повідомлятиме правоохоронні органи, на відміну від ревізора, який просто зобов'язаний передавати дану інформацію.

– існує ширше коло користувачів та зацікавлених осіб, що потребують ознайомлення з аудиторським висновком. До них, зокрема, належать власники (акціонери, інвестори, пайовики, приватні особи, працівники), адміністрація, державні органи (Податкова адміністрація, Фонд державного майна України, контрольно-ревізійне управління), банки та інші фінансово-кредитні установи.

А для аудиторів переваги очевидні – отримання прибутку.

Не можна не відмітити, що аудит має великий «мінус» порівняно, наприклад, з ревізією. Адже, раптовість ревізії означає перевірку тих фактів господарської діяльності і порушень, які вже неможливо виправити. А страх керівництва перед раптовою ревізією, відповідно, зменшує вірогідність шахрайства на підприємстві.

Висновок. Отже, існування аудиту обумовлене нагальними потребами господарюючих суб'єктів, держави та самих аудиторських фірм (аудиторів). Що стосується пропозицій по покращенню стану аудиту в Україні, то вдосконалення потребує нормативно-правова база, інформаційне та методичне забезпечення, що, в свою чергу, підвищуватиме і кваліфікаційний

рівень аудиторів і якість його проведення в цілому. З метою пониження ризику та підвищення якості аудиторської перевірки потрібно розробити внутрішні стандарти аудиторської фірми; удосконалити методику документального оформлення перевірок; здійснювати контроль над роботою аудиторів з боку керівників аудиторських фірм та запровадити страхування відповідальності аудитора.

Список використаної літератури

1. Закон України “Про аудиторську діяльність” №3125-ХІІ від 22.04.93 р. зі змінами та доповненнями.
2. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.99 р. № 996-ХІV із змінами і доповненнями.
3. Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики: Видання 2006 року/ Пер. з англ. мови О.В.Селезньов, О.Л.Ольховікова, О.В. Гик, Л.Й.Юрківська. – К.: ТОВ “ІАМЦ АУ “Статус””, 2006, – 1152 с.
4. Гажієнко Л. Якість аудиту фінансової звітності та шляхи її вдосконалення // Фінансовий ринок України. – 2004. – №12. – С.31-32.
5. Акентева О.Б., Дорошенко К.Ю. Аудит: інститут довіри та відповідальності // Матеріали 4 Міжнародної науково-практичної конференції 16-31 червня 2008 р. – С.12-15.
6. Янок Д. Аудит фінансової звітності у вирішенні проблеми підвищення якості інформації про фінансові результати діяльності підприємства // Банківська справа. – 2005. – № 1. – С. 21-30.

Анотація

Метою написання статті є визначення проблем та перспектив аудиту в Україні та внесення пропозицій стосовно підвищення якості аудиторського контролю.

Annotation

The aim of writing the article is defining the problem of audit in Ukraine and giving propositions on improving audit control.

Ключові слова

Аудит, проблеми, шляхи покращення, перспективи.